

Meino's huzarenstukje gewogen op Widar, Merksplas

Lage input landbouw

Dirk Govaerts: "Door mijn eigen ervaring bij het werken op de boerderij van Widar weet ik dat lage input kringlooplandbouw werkt, juist omdat ik daar zoveel als mogelijk naar streef."

Vanuit het gezichtspunt van de moderne landbouw lijkt dit niet evident. Als boer wordt je voortdurend gestimuleerd om steeds meer te willen weten van steeds minder. Ondertussen vergeet je als moderne boer de grotere verbanden of levenssamenhangen. Logisch dat je er dan ook geen rekening mee houdt. Je laat de oude ideeën los en laat de keuze voor de toekomstige landbouw over aan anderen. Keerzijde is dat je als boer steeds meer alleen komt te staan....

Meino Smit levert een huzarenstukje af door een mogelijke toekomst van gezonde en duurzame landbouw weer in beeld

te brengen (12. Maatschappelijke kosten, p.137,138,156; Maatregelen om een lage-input-landbouwsysteem te kunnen realiseren", p.158). Maar ik zie ook dat er wel valkuilen zijn of kanttekeningen bij te maken zijn. Bijvoorbeeld:

→ Voedsel produceren voor de eigen bevolking? Reductie van transportstromen (p.158)? Wat versta je onder de eigen bevolking? Voordat je het beseft, neemt het aantal voedselkilometers weer spectaculair toe.

→ Kassen niet meer verwarmen? Zoveel mogelijk met het seizoen mee-eten (p.158)? Prima, maar ik betrap me erop dat ik

ondanks enkel onverwarmde tunnels op Widar toch nog wel eens een krop sla in december eet. Zolang er een andere keuze is blijft het idee in de praktijk moeilijk vol te houden.

→ Geen intensieve veehouderij (p.158)? Helemaal akkoord: grondgebonden veehouderij is noodzakelijk en werkt op Widar prima. Hoewel ik eerlijk moet toegeven dat er zure effecten zijn aan de (economische) opbrengstkant. Het maximaal benutten van alle grondstoffen en reststromen kan dit mee helpen oplossen op voorwaarde dat we erin slagen om eindeloos gesleep met deze stoffen zoveel mogelijk te vermijden en enige voorzichtigheid hebben bij het gebruik van menselijke uitwerpselen. Ook kan een aangepaste wetgeving zijn steentje bijdragen door kleinschaligere, lokale initiatieven mee mogelijk te maken.

→ Herinrichting van landbouwgebieden en natuurgebieden (p.158)? Durven we daarnaast de boer ook positief te stimuleren voor zijn bijdrage aan natuurwaarden en esthetische belevingsmeerwaarden? Of richten we ons enkel op het verbieden of beboeten bij 'fouten'.

→ Snelle afbouw van de veestapel (p.138)? Ja, maar zonder een bloedbad aan te richten onder de boeren. Het lijkt me dat hoe sneller de afbouw moet gaan hoe meer gepaste steun- of compensatiemaatregelen er voor de boeren moeten zijn.

→ Zo min mogelijk fossiele brandstoffen (p.158)? Lovenswaardig, hier valt - mits aanpaste mechanisatie en dierlijke tractie - wellicht veel vooruitgang te maken. Toch maakt machinewerk op basis van fossiele energie op dit moment het werk lichter en aangenamer en is er de verleiding om eerder te kiezen voor machinewerk dan voor handwerk, zelfs op onze zorgboerderij waar handwerk sterk gestimuleerd wordt.

→ Natuur en landbouw meer combineren (p.156)? Hier slaat Meino voor mij de spijker op de kop. Voor mij is het scheiden van landbouw en natuur een zeer grote vergissing. Daarom verbinden we op Widar landbouw met natuurbeheer en zoeken we naar rendabele samenwerkingsvormen. Natuurbegrazing, maai-beheer met nabegrazing, heideplagsel en houtsnippers in de potstal, graanakkers in natuurgebied bemest via oppervlaktecompostering, niet voederwaardig maaisel uit natuurgebied composteren, houtwallen, bomen en hagen aanplanten..... Hoe meer

diversiteit op ons bedrijf en in zijn omgeving hoe gezonder ons bedrijf.

Meino spreekt over een lage input landbouwsysteem maar eigenlijk gaat het over een lage input *maatschappij*

Persoonlijke ontwikkeling

Meino spreekt over een 'lage input landbouwsysteem' maar eigenlijk gaat het over een lage input maatschappij. Het gaat ook over een duurzame en inclusieve wereld en de rol en positie van de landbouw daarin. Landbouw is van nature multifunctioneel. Productie, beleving en natuurwaarden dienen hand in hand te gaan. Dit vraagt om een andere vorm van specialisatie en verregaande samenwerking. Het gewicht dat een van de verschillende functies op een bepaald moment en in een bepaalde situatie krijgt hangt af van de persoonlijke ideeën en opvattingen van de boer. Vandaar dat persoonlijke ontwikkeling bepalend is voor de ontwikkeling van het bedrijf en zijn omgeving. Hierdoor heeft de boer ook een rol als architect van het landschap, samen met andere terreinbeheerders.

Als boer heb je vele uitdagingen. Het is een kunst om in alle levensomstandigheden juist te oordelen en te handelen, zowel praktisch als moreel. Bij deze ontwikkelingsweg hoort

vallen en opstaan. Dat lukt het best als je aansluit bij en ondersteuning krijgt van de lokale burgerbewegingen en tegelijkertijd je persoonlijke ontwikkeling ernstig opneemt. Vanuit de BD-beroepsontwikkeling wordt begeleiding aangeboden bij het steeds verder ontwikkelen van je bedrijf en jezelf. Persoonlijke ontwikkeling als sleutel voor bedrijfsontwikkeling

Meino's bijdrage is een goede hulp in het maken van kwalitatieve en onderbouwde keuzes voor jezelf en je bedrijf waardoor de mens, het landbouwbedrijf en uiteindelijk het hele landbouwsysteem en zodoende de hele maatschappij vanuit het denken in totaaloplossingen stabiel wordt. Het biedt (naast keiharde cijfers) inzicht en inspiratie voor je eigen idealen. Naast een bom van kennis straalt door zijn werkstuk heen een schat aan wijsheid waarvoor ik alleen maar diep respect kan hebben. Het vraagt om ermee aan de slag te gaan...

Eindigen wil ik daarom met een citaat van Michel de Montaigne: *"We kunnen veel-wetend zijn door andermans kennis, maar we kunnen niet wijs zijn door andermans wijsheid."*

Dirk Govaerts is zorgboer op Widar VZW (widar.be) en werkt als trainer bij BD-beroepsontwikkeling (bdvereniging.nl/bd-beroepsontwikkeling).

